

KULTURNO PROPAGANDNI KOMPLET BR. 196, GOD. XIII, BEOGRAD, UTORAK, 19. JUN 2018.

Redakcija: Miloš Živanović, Saša Ćirić; Font Mechanical: Marko Milanković; E-mail: beton@danas.rs, redakcija@elektrobeton.net; www.elektrobeton.net; Sledeći broj izlazi 17. jula 2018.

UMESTO UVODNE REČI

Prošlo je 12 godina, od toga polovina pod okupacijom. Sada je 12 puta gore. Nema razloga za slavlja i obeležavanja rođendana, na poljani kojom caruju mrtvorodeni progresivci. Sva je avlija njihovo građevinsko zemljište.

Miomir Grujić Fleka je pre nekoliko decenija govorio, četiri jahača lokalne apokalipse – glupost, primitivizam, laž i pohlepa. Sva četvorica i dalje jašu kaljugom, u vremenu koje se može mutno definisati kao post-apokalipsa na pauzi. Gospodari kaljuge u besnom galopu i beskrupuloznom razvoju pantljičare korumpiranosti što se iz debelog razvlači u deblje crevo.

Behu nekad gospodari vremena i reklamnog prostora, sada su gospodari smradnog vanrednog stanja.

Behu nekada u tv duelu psiholog i braonolog, onaj koji je stalno govorio „znate, ja sam psiholog“ i onaj koji je tek bio naučio da govori ali samo za osnovne biološke potrebe. Gle čuda, psiholog je izgubio.

Održavanje permanentnog vanrednog stanja je prvi zadatak gospodara kaljuge, jer se u njemu vanredno dobro posluje, i ruke se mirno peru pod mlazom hronične amnezije. Vole kad se događa narod, pod njihovim posterima, vole da organizuju autobuse. Kaljuga je svuda, ali samo gacanje nije dovoljno, trebalo bi i da se grudvamo, da pravimo anđele u blatu. Ko je uskočio na veselo grudvanje – isplatilo mu se.

To što pretnjama, urlanjem, lažima, recitovanjem neproverljivih podataka i dadaističkih statistika hohštapleri hoće da sluđe ono što nisu kupili, nije dovoljno dobro, mnogo je zaposlenih na projektu, svako treba da dobije priliku da se istakne. I uvek može više – staraćemo se.

Kad vlast krene da smišlja i vrti onakve bedne besmislice kakve bi od protivnika želela da čuje, da bi ih onda javno i pompezno raskrinka-

vala kao protivničke zle namere, to je već signal da smo u eri mračnjačke tajne službe, pesnika za decu, analitičara i agenata tviteraša, tvrdolinijskih udbaša spin-doktora čiji projekti vonjaju po sovjetsko-putinovskoj tami. Pardon, ali toliko je glupo da znamo da je vaše.

Mrtvorodeni evropejci organizuju pesničke večeri nacionalnih bardova i disidenata šarlatana, plaćaju opskurne festivale, brane ćirilicu od nepoznatog neprijatelja i miniraju prevode nepodobnih autora. Mrtvorodeni evropejci vode unutrašnji dijalog, što liči na tok svesti osuđenog kriminalca. Osuđeni kriminalac je, po definiciji, uvek ugrožen.

Uvek spremna tehnokratska podrška iz kraja priskače u ispmoć i konstruiše aparature, da nam mrtvorodeni progresivci sagorevaju godine u pogonima podmornica za plovidbe kroz septičku jamu nedovršene avlije.

Nije nam potrebna ni uvodna ni ugodna reč. Potrebna je neugodna završnica, u kojoj sa vodom iz lavora fontane odlazi i mrtvorodeni.

Jer oni su mnogi. I prostaci su.

Salvatore Kvazimodo: Spram tebe podižu zid/ u tišini, kamen i krečnjak i mržnju,/ svakoga dana iz najviših zona/spuštaju kanap nadole. Zidari,/svi jednaki, mali,/zlobni. Na zidu/ beleže iskaze o dužnostima/ zemnim, a obriše li ih kiša/ ispisuju ih ponovo, s još obimnijim/ geometrijama. Svaki čas neko se strmoglavio/ sa skela i odmah drugi/ stiže na njegovo mesto. Ne nose plava/ radna odela i govore nekim aluzivnim narečjem./ Visok je kameni zid,/ u rupe na gredama sada se udevaju/ gušteri i škorpion, više crne trave./ Okomiti mračni bedem uklanja/ s horizonta samo meridijane/ zemlje, a nebo ne pokriva.

(u prevodu Dejana Ilića)

Piše: Svetlana Slapšak

KOSOVSKI MIT

Istorijska igra o ženskoj politici
i kulturi u četiri čina

(fragment)

IV čin, prva scena

Soba u beogradskome dvoru Stefana Lazarevića. Police sa sveticima i stalak za knjigu i pisanje sa perima i posudom za mastilo, više draperija, ležaj sa tkaninama i jastucima. Mali mangal sa vatrom. Na stolu bakreni kondir, čaše, korpa sa voćem, jabuke i grožđe. Dve stolice sa naslonom za ruke.

Olivera poluležeći na ležaju, naslonjena na lakat. Stefan stoji i piše gušćijim perom na svitak na stalku. Petar Špata sedi u stolici.

Stefan (nakašlje se, pa čita sa lista, gledajući u Petra):

Čujte ovo: *Najsladem, najljubaznijem, i nerazdvojnog srca mog, sugubo željenom, i mnogo, premudroču obilnom,*

carstva mog iskrenome (ime rekavši), ljubazan u Gospodu celov, i neoskudno s njim milosti naše darovanje.

(...)

Olivera (zatapše rukama): Pa ti si novi Omar Hajam, Nizami, i koliko ih je god najvećih pesnika!

Stefan (opet gleda Petra):

Ali sve ovo

i čudodela Božja ina, što ni oštroidni um sagledati ne može, ljubav sve prevashodi, jer ljubav je Bog, kao što reče Jovan Gromovnik.

Olivera i Petar (pevuše):

Junoše i deve, ljubavi prikladni, ljubav uzljubite....

Petar (nastavlja):

Zajedno bejasmo, drug drugu blizu, Il' telom ili duhom, no da li gore razdvojiše nas, da li reke, David da reče: „Gore Gelvujske, dažd da vas ne siđe, ni rosa,

Saula jer ne sačuvaste, ni Jonastana?“ O bezloblja Davidova, čujte, carevi, čujte, Saula li oplakuješ, nađeni? Jer nađoh, reče Bog, Čoveka po srcu mojemu. (...)

Olivera: „Ime rekavši“ dakle možeš da upotrebiš za razne kada se ukaže potreba – recimo za Vuka.

Petar: Olivera je odmah čula poeziju, premda je to proza, običan retorički podsticaj. Za mene svaka proza najbolje zvuči na latinskom.

Stefan: Spajao sam molitvu sa ljubavnim pozivom, u glavi sam prevodio sa grčkog, više nego što sam pisao.

Petar: Deo koji je Oliveru podsetio na persijske pesnike – da li podseća i na jezik?

Olivera: Da, premda ne razlikujem mnogo: učila sam napamet ljubavne pesme, to svaka supruga mora da zna. Bajazit ih je znao na stotine.

Stefan: A sada, nešto lakše. Preveo sam sa latinskog pesmu o mačku, koju je napisao neki hibernijski monah, davno, mnogo pre shizme. I latinski je prevod, sa njegovog jezika. Prijatelj mi je prepisao u manastiru preko Drave. Tamo je taj monah završio život i za sobom pustio rukopise, knjige, i sveščicu u kojoj je vežbao la-

tinski i nemački. Da li je sa sobom doveo mačka iz Hibernije, ili je prihvatio nekog preko-dravskog? Ovo drugo, čini mi se. A vi ćete prepoznati lik koji je ovde zaslužio prevod.

(Petar i Olivera zatapšu rukama.)

Stefan:

Ja i Debeli Bora, moj beli mačak Imamo sličan životni zadatak: U lovljenju miševa on kazuje moć U lovljenju reči ja sedim celu noć. Bolje je s knjigom i s perom u ruci Nego sa ljudima u svetskoj halabuci. Bora me neće prezreti zbog toga, Jer ništa milije od zanata svoga. Kakva je radost videti nas dvoje, Kad srećno radimo, i to svako svoje. Sedimo kod kuće i samo gledamo Kako da se umnom veselju predamo. Često se desi da miš zaluta Junaku Bori do krznjenih skuta. Često se desi da moj um dok plovi, U mrežu značenja nešto ulovi. On se ponekad u zid zagleda, Okom divljim, ostrim i lukavim. I moja se skromna mudrost zaleta U zid znanja, pa se udarim. Kad miš iz rupe proviri, Kako se Bora srećno primiri!

BETON BR. 196 DANAS, Utorak, 19. jun 2018.

Žena na sjedištu do tebe
razgovara sama sa sobom
U redu – kaže – u redu
samo bez dodira
Sve se oči okreću prema tebi,
ti se također okrećeš
tražeći krivca;
postíden
gledaš u nazad,
ugrižeš svoje rame

Žena na balkonu lomi ruke smrznute košulje.
Rukavi odskaču po betonu. Ne čujem, ali mora
da zvone. Starac me gura laktom i kune: „Da-
bogda nemala“. Do kraja putovanja ne presta-
je vrtit glavom.

– Noću ne otvaram prozor. Magla svijetli oko
napuštenih kuća.
– Ne plaši se. To je samo fosfor iz kostiju bivših
stanara.

Piše: Lejla Kalamujić

MOZART PROTIV MOZARTA

Ili jedan dan u životu Wunderkinda

Ujutro, petnaest do devet, okupimo se ispred
ulaza naše kompanije. Čučnemo, zapalimo ci-
gare i jedan drugom prepričavamo šta smo ra-
dili prošle večeri. Na koga smo se kladili u kla-
dionici, prozborimo pokoji u o političkoj situa-
ciji dole, kod nas. Govorimo na-
šim jezicima, smijemo se i šali-
mo. Tačno u devet na dnu ulice
pojavi se sekretarica. Lijepa i
gorda, s osmijehom nas pozdra-
vi i otključa vrata. Jedan za dru-
gim, šutke ulazimo. Idemo pra-
vo u garderobu. Izuvamo svoje
trošne cipele, skidamo majice i
hlače. S polica uzimamo ispegla-
na odijela, čiste plaštevne i peri-
ke. Zakopčavamo dugmad na ko-
šuljama, namještamo čipkane
kragne, pa zatim oblačimo pr-
sluke s imitacijom zlatnih kona-
ca. Tako mi, Albanci, Srbi, Make-
donci i Bosanci postajemo Au-
strijanci. I to ne bilo kakvi. Mi,
radnici kompanije koja se bavi
prodajom ulaznica za koncerte
klasične muzike, svi smo mi Mo-
zart. La grande Amadeus! Der
große Gottlieb!

U pola deset po nas stiže vozač i
malenim nas busom vozi do cen-
tra grada. Kroz autobusna sta-
kla, naši se pogledi miješaju sa
tek probuđenim licem grada. Na
trg ispred Bečke katedrale, stižemo u trenutku
kad se nekom prolomi duboki zvuk crkvenog
zvona. Prolaznicima zastaje dah od te siline.
Mi, visoki i suhonjavi kao grane u kasnu jesen,
ili oniski i debeljuškasti kao pivske bačve, tad
se prospemo glavnim bečkim ulicama kao kli-
keri iz plastične vreće. U tijesnim čizmama di-
ramo svježje opran asfalt. Koračamo brzo. U
bolnim nam je prstima skvrčena sudbina svije-
ta. Nama, koji smo stigli u ovu obećanu zemlju,
u ovaj grad kojeg su svjetski stručnjaci progla-
sili najboljim mjestom za življenje.

Stigli smo grbavim putevima. Jer grbave su ce-
ste i sudbine naših dalekih kuća, stiješnjenih u
selima i gradićima, u kojima se talože naše

U vrijeme praznika autobusi su puni bivših ze-
mljaka. Lako ih je razlikovati, veseliji su od
ostalih putnika i neprestano nekome nešto po-
kazuju kroz prozor. Smiju se na svako prepo-
znavanje. Uživam u njihovoj radosti.
Očekuju da sve bude isto u gradovima koje su
ostavili. Stare prijatelje doživljavaju kao čuva-
re muzeja koji se brinu o sjećanju i eksponate
pažljivo pomjeraju samo kada brišu prašinu.
Razočaraju se kada vide da ništa nije isto, da su
sjećanja izbljedita, da su oštećena ili ukrade-
na, da stari prijatelji stare, postaju zaboravni
i mrzovoljni.

U povratku se ljute na vozače autobusa:
„Kakva je ovo seljačka muzika?“

Pušimo na benzinskoj pumpi. Hladno nam je,
umorni smo, aparat za kafu ne radi. Muškarac,
elegantan kao mladoženja, nudi mi da zagri-
zem njegovu čokoladu.

uspomene. Ovdje, svakog jutra, mi postajemo
Mozart, veliki maestro, zadužen da prodaje ula-
znice. Radimo na procenat, i to znači da radi-
mo mnogo, a dobijemo malo. Praznih džepova
i pod perikom slavnog imena, mamimo turiste.

Koruška, Operna, Filharmonijska ulica... Ulazi-
mo u njih oprezno, kao u unutrašnjost bogatih
i plahih ljubavnica. Silni bečki vjetar razmahu-
je naše plaštevne, kao okrvavljene zastave. Uza-
ne hlače ističu nam napregnute listove. U ho-
du, vrhovima prstiju pridržavamo šešire. Gesta
je to siromaha pred očima bogate dame. Zvono
s katedrale napokon utihne, pa ptice ponovo
slete na ulice. Tad počinje naša igra koja se zo-
ve „Mozart protiv Mozarta“. Više ne progovara-

mo svojim jezicima. Sve što imamo reći srićemo
u njemačkim, engleskim, poneko i francuskim
ili talijanskim frazama. Više se ne zezamo, smi-
jemo ili zadirkujemo. Sad stojim jedan pored
drugog, a djelujemo jedan protiv drugog. Bo-
rimo se da prodamo kartu više, da zaradimo ko-
ji euro više. U mislima nas čekaju neplaćeni ra-
čuni za struju, vodu i stanarinu u našem okru-
gu, udaljenom od centra, tamo gdje se slijeva-
ju došljačke radne snage. U naš okrug Bečlije
ne idu, osim nuždom. Kažu opasno je, mogu te
opljačkati, razbiti nos, ili ti nožem rasporediti
stomak. Od procenta kojeg dobijemo jedemo i
preživljavamo ovdje. A ako uspijemo preteći
druge, pa prodamo koju kartu više, od tog ma-
lo uštedimo i šaljem dole, u naše krajeve. Po-

Radio emituje prognozu za pomorce – bura od
šest do šesnaest čvorova, vidljivost od deset do
dvadeset, zbog sumaglice mjestimično smanje-
na na četiri kilometra.

„Dok god sanjamo naše mrtve, znači da smo u
nedjeljivom svijetu“ – napisao je Mirko Kovač
Filipu Davidu.

Kada sam ga prvi put vidio bio je početak mar-
ta, kupovao je cvijeće. Lijep, kao i uvijek. Hla-
dan vjetar širio mu je mantil, tanak kao košu-
lja. Skupljao ga je oko tijela. Dok sam prešao
ulicu on je već nestao. Od tada sam ga vidio još
sedam puta. Najčešće je jako ličio na sebe, sa-
mo jednom tek neznatno. Ali, znam da je to bio
on. Jer, tako mrtvi pronadu način da nas pod-
sjete na sebe. U jednom, nedjeljivom, svijetu.

Probijaju tunel kroz planinu. Tek je početak lje-
ta, a svi su jako preplanuli.

rodicama, rođacima, obećanim ljubavima... Ka-
ko ko.

S Trga Sv. Stjepana, čuje se glas jednog od turi-
stičkih vodiča. „Mozart je hodao ovim ulicama.
Da, baš on, koji je još kao dječaci pohodio en-
gleske, francuske i talijanske dvorove. Tata Le-
opold znao bi mu svezati oči ili prekriti prstiče
maramicom. A on, to čudo od djeteta, svirao bi
tako lijepo i toliko dobro, i mamio zadržljene
plemičke uzdahe“. Slušamo vodiča i mislimo,
pa i naš Lieber Vati³, koji je vlasnik kompanije,
desetak vrijednih nekretnina i ko zna koliko
unosnih dionica, nama vezuje oči i prekriva ša-
ke. Obećava nam puno, a mi za njegov džep svi-
ramo i izvodimo raznorazne trikove. Oštrimo

Boja njihove puti ne upoređuje se sa bronzom,
zlatom, čokoladom... Ne, oni su tamni kao ka-
tran, zemlja, džehennem i mrak.

Fernando Pessoa ubio se pod svojim osamnaes-
tim heteronimom po redu pojavljivanja – Ba-
run od Teive. Pessoa ga je zamislio kao mislio-
ca nesposobnog da kako treba završi ijednu mi-
sao.

Najveći dio života Barun je proveo u Pessoaim
nedovršenim rukopisima. Kada je 30. novem-
bra 1935. godine iskoračio iz njih okončao je
život svoga tvorca. I to je jedino što je do tada
uspio da završi.
Tek 69 godina poslije Antonio Tabuchi uredio
mu je knjigu „The Education Of the Stoic“.
Nisam je čitao.

Jutro je, a mrak se širi kao mrlja na stolnjaku.
Čekam da izbljedi od sunca i bude kao smog
siv. Više mrtav nego živ ■

Mišići su nam tvrdi od umora. Žuljevi na noga-
ma bubre. Gladna crijeva se uvrću. Imamo pra-
vo na jednu polusatnu pauzu. Odlazimo u gru-
picama, nikad svi odjednom. U fast foodu po-
kraj tramvajske stanice kupujemo hranu. Sakri-
jemo se iza zida moćne Albertine i trpamo u se-
be donere, falafele i kobasice. Pikantni umaci
klize nam niz jednjake. Stomacima živimo ovaj
grad. Popijemo i Coca-Colu ili kratki espresso.
Zapalimo cigaru, dvije, pa se vraćamo poslu.
Neprestano u glavi zbrajamo i oduzimamo.
Mjerimo odnos troškova i zarade.
Njuh smo razvili za bogate i neškrte. Vabimo ih:
– Gospodo. Gospodine. Ovo ne biste smjeli pro-
pusti. To, nikako. Dođite. Pogledajte, samo po-
gledajte.

Ako priđu, stišamo svoje glaso-
ve. Jedan drugom tad okrećemo
leđa, i odvodimo u stranu svoje
dobre prilike. Rukom obavijamo
njihova ramena i šapućemo:
– Kod mene, ako kupite kod me-
ne, možete dobiti jeftinije.
U popodnevne sate uporni vje-
tar dovuče kišu na nebo. Padaju
guste kapi na kose, kapute, kva-
se cipele, slijevaju se niz oluke.
Prolaznici se sklanjaju, trče,
bježe. Mi stojimo u čoškovima,
pokraj opere, katedrale, izloga
banke. Više smo puta čuli priču
o tome da je kiša padala i na
dan Mozartove sahrane. Šest je
ljudi vuklo drvena kola s kovče-
gom, ispod otvorenog neba. Vu-
kli su pješice, sve do groblja,
gdje su dva grobara preuzela te-
ret i bacila kovčeg u bezimenu
grobnicu.

Zahladilo je i bliži se večer. U Dr-
žavnoj operi pale se svjetla. Iz
taksija izlazi evropska gospoda.
Njihove zvonke potpetice zamje-
njuju naše korake. Taksisti trčka-
raju sa kišobranima, otvaraju stražnja vrata,
prate zvanice do ulaznih vrata. Njihova mirisna
tijela graciozno se kreću po posljednjim osta-
cima danje svjetlosti.

raju sa kišobranima, otvaraju stražnja vrata,
prate zvanice do ulaznih vrata. Njihova mirisna
tijela graciozno se kreću po posljednjim osta-
cima danje svjetlosti.

Mi se lagano povlačimo iz igre. Neprimjetno
skidamo šešire i perike. Laganim koracima
odlazimo do podzemne stanice. U njoj ćemo
ući u voz koji će nas, bezdomne, brzo prebaci-
ti u naš zloglasni kvart. Oteklih nogu dovući
ćemo se do zgrada, penjat ćemo se uskim stu-
bištem do iznajmljenih soba. Otključaćemo
vrata i ući u njihove prazne utrobe. Naše bu-
duće grobnice ■

1 Dragi tatice